

**Handläggare**  
Eva Stenstam  
Telefon: 08-50831989**Till**  
Kulturnämnden  
2023-06-13

## **Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026**

Svar på remiss från kommunstyrelsen

### **Förvaltningens förslag till beslut**

Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

### **Sammanfattning**

Socialnämnden fick i uppdrag i budget för 2022 att tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett nytt program för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS). Arbetet har genomförts av socialförvaltningen i samråd med representanter från flera förvaltningar, inklusive kulturförvaltningen.

Programmets syfte är att förebygga problem kopplade ANDTS och att arbetet ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat samt vara av hög kvalitet och likställt i hela staden.

Kulturförvaltningen berörs som en av fackförvaltningarna, både i sin roll som arbetsgivare samt utifrån de verksamheter som möter stadens medborgare. Särskilt nämns bibliotek, kulturskola samt evenemangsavdelningens verksamheter genom festivaler och arrangemang. Utöver detta har kulturförvaltningen även, sedan 2021, ett samordningsansvar för stadsdelsförvaltningarnas arbete med öppna fritidsverksamheter som fritids- och ungdomsgård samt parklek.

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till programmet. Programmet anger en tydlig strategi för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar. Även då kulturförvaltningens verksamheter inte har som primärt uppdrag att arbeta med ANDTS finns, som programmet anger, flera kopplingar. Detta gäller inte minst arbetet med meningsfull fritid för stadens barn och unga. Programmet visar hur stadens främjande och

förebyggande arbete har stor betydelse för stadens invånare. Här har förvaltningens verksamheter stor möjlighet att bidra.

### **Bakgrund**

Socialnämnden fick i uppdrag i budget för 2022 att tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett nytt program för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS). Arbetet har genomförts av socialförvaltningen i samråd med representanter från flera förvaltningar, inklusive kulturförvaltningen.

Inför arbetet med det nya programmet beställde socialnämnden en kartläggning av konsumtion och skadeverkningar av ANDTS från Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN). Där sammanställs flera datakällor, både självrapporterade och registerdata. Resultaten från stadens undersökning av ungdomars levnadsvanor; Stockholmsenkäten har också bidragit till den nulägesbild som programmet utgår ifrån.

### **Ärendet**

Programmets syfte är att förebygga problem kopplade till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS). Programmet lyfter fram utvecklingsområden för stadens ANDTS-förebyggande arbete och i ANDTS- relaterade frågor. Arbetet ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat samt vara av hög kvalitet och likställt i hela staden.

Programmets övergripande mål är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Detta följs av sex långsiktiga delmål. Målen är inriktade på att minska tillgång, minska efterfrågan eller reducera skada av användning.

Mål 1: Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.

Mål 2: Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar.

Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska successivt minska.

Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska successivt minska.

Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet.

Mål 6: Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.

Programmet strävar mot att stärka det ANDTS-förebyggande arbetet i berörda förvaltningar och bolag genom att ge en lägesbild och kunskap samt riktning för arbetet. Programmet omfattar alla förvaltningar och bolag i staden i olika utsträckning.

Kulturförvaltningen berörs som en av fackförvaltningarna, både i sin roll som arbetsgivare samt utifrån verksamheter som möter stadens medborgare. Särskilt nämns bibliotek, kulturskola samt evenemangsavdelningens verksamheter genom festivaler och arrangemang.

Arbetet ska ske systematiskt genom samverkan mellan stadens berörda verksamheter, tillsammans med andra myndigheter och civilsamhället, enligt kunskapsbaserade metoder så långt det är möjligt och innefatta tydlig ledning och styrning.

Programmet kommer att följas upp hos berörda fackförvaltningar genom en årlig enkät om de programpunkter som avser deras ansvarsområde. Programmet gäller för perioden 2023-2026.

### **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts av kulturstrategiska staben med underlag från Stadsbiblioteket, evenemangsavdelningen samt kulturskolan.

### **Förvaltningens synpunkter**

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till programmet. Programmet anger en tydlig strategi för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar. Programmet visar hur stadens främjande och förebyggande arbete har stor betydelse i detta sammanhang, inte minst för barn och unga.

Programmets struktur med både orienterande och kunskapshöjande avsnitt med faktabaserad lägesbild samt operativa avsnitt med insatsområden ger förvaltningar och bolag en bra grund för det egna arbetet framåt.

Även då kulturförvaltningens verksamheter inte har som primärt uppdrag att arbeta med ANDTS finns, som programmet anger, flera kopplingar. Särskilt nämns bibliotek, kulturskola samt evenemangsavdelningens verksamheter genom festivaler och arrangemang. Utöver detta har kulturförvaltningen även, sedan 2021, ett samordningsansvar för stadsdelsförvaltningarnas arbete med öppna fritidsverksamheter som fritids- och ungdomsgård samt parklek.

Preventionsforskning visar att ett brett främjande och förebyggande arbete inriktat på att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer har positiv effekt på många problemutfall. Även stadens egen rapport Jämlik fritid, bättre framtid visar hur organiserad fritidsverksamhet, bidrar till god hälsa, både fysisk och psykisk.

Genom samordningsuppdraget för stadens öppna fritidsverksamheter har kulturförvaltningen stora möjligheter att tillsammans med stadsdelsförvaltningarna bidra till en fortsatt verksamhetsutveckling inom området.

Nedan följer exempel på insatser som redan sker genom kulturförvaltningen och som kan bidra till stadens ANDTS-arbete.

- Ansvar för fritids- och ungdomsgårdar samt parklekar ligger på stadens stadsdelsförvaltningar, men kulturförvaltningen bidrar genom att centralt arrangera kompetenshöjande insatser, arbeta för gemensamma riktlinjer och sprida goda exempel. Detta kan även inkludera arbetet med ANDTS, och har redan påbörjats genom att ämnet lyfts som en central del i stadens nya introduktionsutbildning för fritidsledare.
- Kulturförvaltningen delar årligen ut stöd till civilsamhällesaktörer och studieförbund som i sin tur möter stadens invånare inom en mängd olika frågor och ämnen.
- En stor del av kulturförvaltningens egna verksamheter erbjuder barn och unga ett kompenserande sammanhang med utbildade vuxna som stärker barnet, lyssnar och kan lotsa vidare. Kulturskolan och alla stadens bibliotek har rutiner för orosanmälningar.
- Stadens nära 40 folkbibliotek ger möjlighet till informationsspridning och kunskapshöjande insatser.
- Programmet lyfter skyddsfaktorn att ha en meningsfull fritid trots ekonomiska svårigheter. Biblioteken har låga trösklar med avgiftsfria program och generösa öppettider. Kulturskolan har allt fler kostnadsfria alternativ i samarbete med fritidsverksamheter och skolor.
- Genom ett mångårigt nära samarbete med utbildningsförvaltningen stöttar kulturförvaltningen skolor i

staden hur man genom kultur kan lyfta svåra ämnen med eleverna och samtala om viktiga frågor.

- Evenemangsavdelningen genomför trygga arrangemang och festivaler. Ungdomsprogrammet på Kulturfestivalen lockar ungdomar att både under och efter festivalen ta del av aktiviteter och föreningar som verkar för en alkohol- och drogfri tillvaro för unga. Några exempel på medverkande aktörer är Fryshuset och Sveriges blåbands ungdom som uppmuntrar ungdomar att ta ställning för nykterhet.
- Stadsutveckling är en del i förvaltningens uppdrag och genom lokalbehovsanalyser samt operativt lotsande för mer kultur i det offentliga rummet så skapas trygga och levande miljöer, under fler timmar på dygnet.

Slutligen ser kulturförvaltningen positivt på att socialförvaltningen kan utgöra ett stöd till stadens förvaltningar i det fortsatta arbetet. Inte bara vad gäller eventuella lokala indikatorer, utan med fördel även vad gäller framtagandet av ANDTS-policy.

Maria JansénMaria Jansén  
Förvaltningschef  
Kulturförvaltningen

Patrik LiljegrenPatrik Liljegren  
Avdelningschef  
Kulturförvaltningen

## **Bilagor**

1. Remiss av Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026. Remisstid 2023-07-18.

## Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

| Namn             | Datum      |
|------------------|------------|
| Maria Jansén     | 2023-06-01 |
| Patrik Liljegren | 2023-05-30 |